

Pokus J. P. Těrleckého (*Princip kauzality a druhý zákon termodynamický, Filos. čas.* 1961 / č. 2, str. 239 n., původně *Doklady AV SSSR* 1960, d. 133, č. 2)¹ o pochopení principu kauzality jako následku druhého zákona termodynamického (str. 240), protože „druhý zákon ve formě zákona narůstání entropie obsahuje představu o směru procesů v čase“, má své vážné problémy. Především celý vývoj života na Zemi (který trvá již asi 1½ miliardy let) je svým směrem obrácen proti směru narůstání entropie. Vývoj živých organismů spočívá ve snižování entropie, jak je známo. Přitom jde o proces neobyčejně dlouhého trvání, který má zcela jednoznačný směr v čase, je dokonale nepřevratitelný (způsobem daleko ještě výraznějším, než je tomu v oblasti mimoživého v důsledku entropického zákona). Vzhledem k tomu, že tento vývoj živého má nade vší pochybnost své vlastní zákonitosti, a proto i kauzální souvislosti, jsme postaveni před rozhodnutí. Buď připustíme, že entropický zákon (tj. 2. věta termodynamická) platí generálně pro celý vesmír, a připustíme opačné směry jen jako nahodilé dočasné výjimky; nebo připustíme, že entropický zákon platí jen v určitých podmínkách, a to opět buď tak, že je konkrétní aplikací nějakého obecnějšího, vposledu opravdu absolutního (generálního) zákona vesmírného, anebo tak, že připustíme pluralitu zákonů, jejichž platnost je vždy omezena ve svém rozsahu, ale navzájem jsou jen v tak slabých a okrajových souvislostech, že předpoklad poslední integrovanosti všech zákonitostí v jednotné pletivo v celém vesmíru tím nemůže být oprávněn.

¹ L. Hejdánek – P. Pokorný, Ježíš – víra – christologie, in: Theologická příloha Křesťanské revue, 1962, seš. 2 (příloha k č. 4), str. 45–53, zde str. 47; nověji in: L. Hejdánek, Filosofie a víra. Nepředmětnost v myšlení a ve skutečnosti II, Praha 1992, str. 9–25, zde str. 12. – Pozn. red.